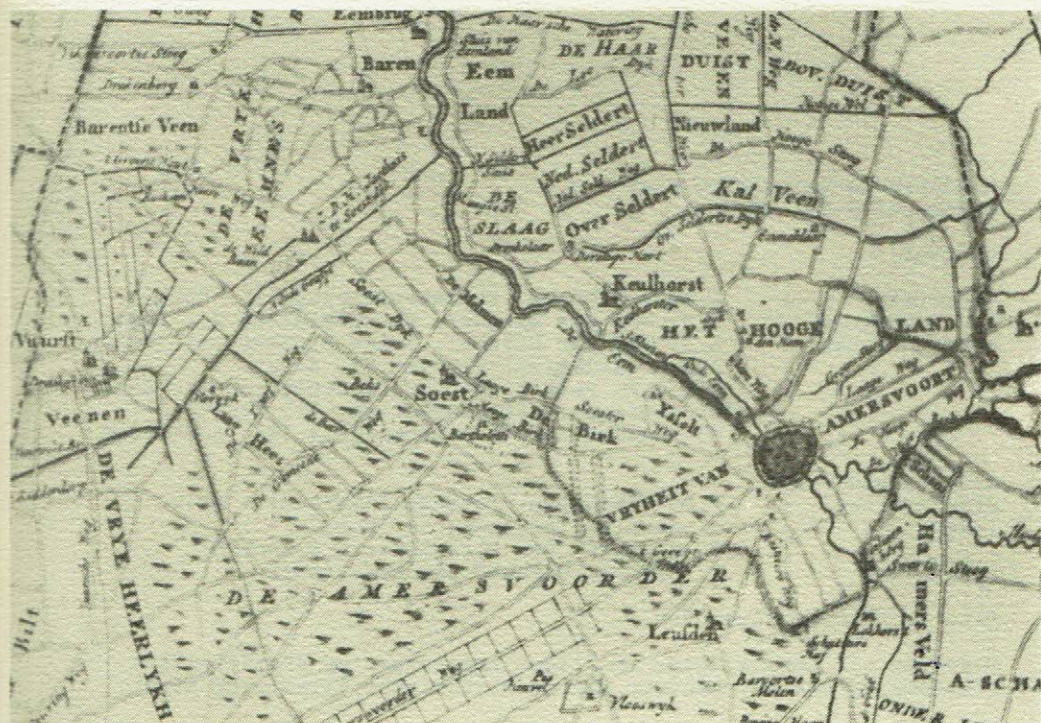

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST”

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur:

voorzitter : P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
secr.peningm. : P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
overige leden : A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57, Soest
W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:

eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassaplantsoen 10, Soest
leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest
P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest
vormgeving : F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke
toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk op:

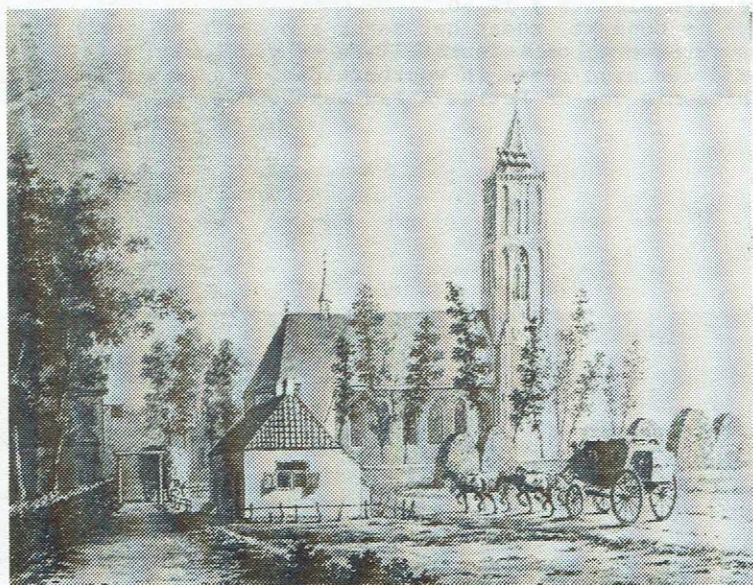
de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8.

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te
Soest, rekeningnummer 3599.02.235.

ONZE EERSTE UITGAVE

Uit de GESCHIEDENIS VAN SOEST- DEEL 1

Nederduitsch-Hervormde Gemeente door Ds. J.J. Bos

Uitgave van de "Historische Vereniging SOEST"

De reeks historische geschriften, die wij hierbij introduceren en welke onder auspiciën van de Historische Vereniging Soest zullen worden uitgegeven, zijn niet alleen bedoeld om de kennis van de Soester ingezetenen met betrekking tot hun eigen woonplaats te verdiepen, maar vooral ook om een aanzet te vormen met die verdiepte kennis van de geschiedenis van Soest zelf verder te werken.

Wellicht vormt de inhoud van de te verschijnen delen voor de lezer een bron van inspiratie om zelf ook eens bij hem bekende historische gegevens op papier te zetten ter publicatie in ons tijdschrift "Van Zoys tot Soest".

Het eerste deel van de serie historische geschriften is van de hand van Ds. J.J. Bos en heeft tot titel medegekreten: "Nederduitsch-Hervormde Gemeente".

Het boekje wordt typografisch verzorgd door Drukkerij Practicum BV, zodat met de belangeloze medewerking van de Heer F. Elsmen te Amersfoort een verzorgde afwerking wordt gegarandeerd.

Het werkje is rijk geïllustreerd en telt circa 60 pagina's.

Dit eerste deel zal nog deze maand verschijnen. Het is uitsluitend te koop bij Boekhandel Van de Ven aan de Soesterbergsestraat en Boekhandel "De Stadhouders" aan de Van Weedestraat 60 te Soest.

De prijs bedraagt f 15,-.

Leden van de Historische Vereniging Soest en intekenaren op de hele serie betalen slechts f 12,50.

De oplage is beperkt, zodat het zeker zin heeft nu reeds een exemplaar te reserveren om teleurstelling te voorkomen.

Meerdere delen zijn reeds in voorbereiding, zoals met betrekking tot de geschiedenis van de Petrus & Paulusparochie; de Gilden van Soest enz.

DORPSTYPES

door Hans Kraal

Soest telde voor de oorlog nogal wat echte dorpstypes. Daarmee bedoel ik dan mensen, die iedereen kende. Al of niet met bijnaam. Deze tweede naam bestaat ook nu nog en er zijn vandaag nog personen die zo'n extra naam mogen dragen.

Vroeger hadden we veel meer van die bekende types, maar toen was onze plaats veel kleiner in inwonersaantal, waardoor men elkaar veel beter kende. Door gebeurtenissen of bepaalde handelingen of beroepen ontstond dan vanzelf zo'n bijnaam.

B.v. Piet van Riek, Zwarte Hanna, Teus de Poepert, Ant Keu, Karel I, om er zo maar eens even een paar te noemen. Ik heb de meesten goed gekend. Niet over ieder van deze "Soesders"* is een verhaal te vertellen.

Sommigen droegen hun bijnaam en leefden daarmee zonder bepaald in de belangstelling te staan door hun daden of gewoontes. Maar er waren zo van die figuren waarover toch wel 't een en ander te vertellen valt.

Daar hadden we dan b.v. "Jaapie met het Hoefijzer". Dat was een zeer illustere figuur.

Hij was, zo ver ik weet, geen geboren Soesder, maar van tijd tot tijd dook ie op in ons dorp.

Het was een zeer dorstig persoon. Er stond dan ook altijd een muur van alcohol om hem heen.

Om zijn dorst te financieren, placht hij door de contreien te zwerfen en daarbij als enige bagage een verzilverd of althans blinkend hoefijzer mee te voeren. Dit attribuut was versierd met enige kleurige linten. Door nu op straat en in winkels met een staafje op dit ijzer te slaan en daarbij met een gebarsten stem enige dubieuze gezangen los te laten, voorzag hij zich in z'n liquiditeiten, om het maar eens passend uit te drukken.

Menigmaal in verregeande staat opgepakt, sliep hij dan op het politiebureau z'n roes uit om de volgende dag z'n beperkte artistieke gaven weer gehonoreerd te zien met centen en "stuffers". Die dan prompt weer naar de plaatselijke horeca werden gebracht.

Op een dag vond Jaapie in Soesterberg een portemonnaie of portefeuille. Kan iedereen gebeuren, maar Jaapie leverde het gevonden "stuk" netjes op het politiebureau af, na ontdekt te hebben, dat er een briefje van f 100,- inzat. In die dagen een waar kapitaal. Vermoedelijk diende dit eerlijke vindergebeuren als dank voor het frequente logies.

En dan was er Karel I. Dat was een zeer zwierig gekleed manspersoon, wiens bezigheden mij nooit duidelijk geweest zijn. Ze bestonden in feite eigenlijk uit het zich bevinden langs de grote weg.

Soms per fiets, maar meestal lopend op de rijksweg richting Amsterdam, Utrecht of Amersfoort.

Deze Karel I is destijds het prototype geweest van de lifters, want hij presenteerde bij nadering van een gemotoriseerd voertuig altijd een bord met plaatsnaam erop, zijnde de gewenste bestemming van deze toerist. De bijnaam verwierf hij door zijn kleding, want zijn prentje was precies gelijkend op de afbeelding van Karel I op het deksel van de bekende sigarenkistjes, dus vandaar! Waar hij woonde is mij niet bekend, wel dat er ook nog een zoontje was, die dan ook prompt Karel II werd.

Nummer drie om te bespreken was "Koekie", gewoon kort en bondig: "Koekie". Dit was dan weer een type zwerver, dus zonder vaste woon- of verblijfplaats, maar vaak op* Soest te zien. Hij was altijd voorzien van een broodtrommel, die hij aan een riem voor de borst droeg.

Zo op de manier als in de crisisjaren de pindamannetjes in de steden.

Koekie's handelsvoorraad bevond zich in genoemde trommel en bestond uit bakkersprodukten in kleine vorm, waarvan de herkomst zéér vaag was, maar de kwaliteit duidelijk zéér belegen.

Ik denk dat deze handel vandaag niet ongeschonden de warenkeuring zou gepasseerd zijn.

Bovendien zag deze loslopende detaillist er zelf ook zéér onappetijtelijk uit. Hij was o.a. uitgerust met een enorm uitpuilende onderlip, net alsof dit gezichtsdeel stevig in de knel had gezeten.

Dat kwam van de harde koekie's, meenden wij toen.

En wie ik nog altijd weer zo voor me zie, dat is Teus de Poepert. Om trent het ontstaan van de bijnaam van deze inwoner, lopen de meningen uiteen.

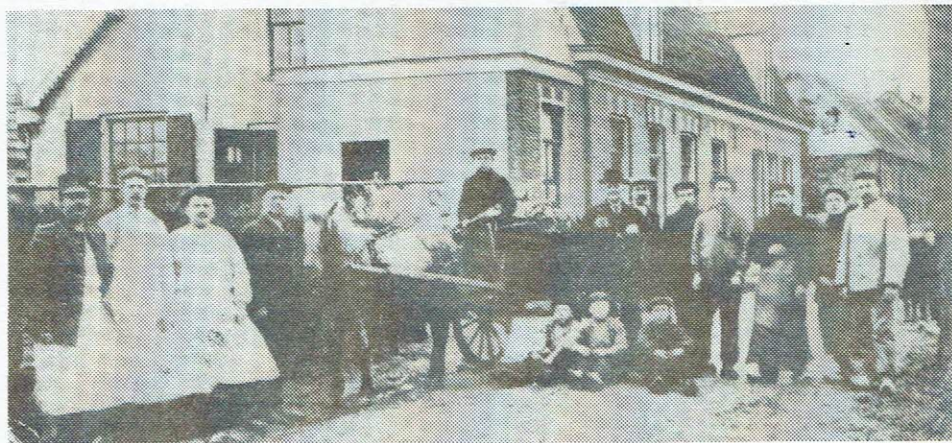
Er is een mening dat deze iets te maken had met de afmetingen van 's mans zitvlak, maar een andere lezing is mij persoonlijk in de herinnering blijven hangen. Teus was een marskramer, die ook de omliggende markten bezocht, ten einde zijn koopwaren te slijten. Wanneer hij vrijdagsmorgens op de markt in Amersfoort was geweest, begaf hij zich lopend richting huis, maar kwam dan op doortocht naar een ander rayon even lunchen op een veldje bij station Soest, aan de rand van 't spoorraaijn. Ik zie de situatie nog zo voor me, want ik zat destijds op de 1e etage van de openbare muloschool, vanuit welke lokaliteit men een riant uitzicht had op genoemd stukje gras.

Daar stond ook vaak een geit aan een lijntje en aan 't gemekker van dit beest werden wij geattendeerd op de komst van Teus de Poepert. Na afloop van Teus z'n maaltijd ging dan z'n pantalon omlaag en volbracht hij z'n dagelijkse boodschap in 't groot.

Een attractie, waarvan wij dus volop konden getuige zijn, en waardoor het gordijn dan dicht moest van "meneer".

Zo, dit waren zo maar een paar persoonsbeschrijvingen van Soesder types. Mogelijk schrijf ik nog eens een vervolg in deze serie over bekende plaatsgenoten. Misschien is er onder de lezers van dit blad nog wel een Soesder, die mij nog eens wat gegevens kan verschaffen over "toen" op dit gebied.

* Ik heb met opzet geschreven op Soest en over Soesders, want dat hoort zo op Soest.

DE KASTELEN TE SOEST (II)

door G. Staalenhoef

De familie Van den Berg/Berch (1604-1644)

De Johan van de Berg die, na opdracht van Geertruijt Evertsdr. de Wijs, op 15 september 1604 werd beleend met Bleyendaal was Domheer van Utrecht. Johan is ca. 1610 overleden, want blijkens het Repertorium werd met de beide delen van Blijendaal beleend "na doode van de voorn. Dom-heer Johan van de Berg, zijn oom" Mr. Elias van de Berg, advocaat; 21 april 1610. (6)

Eveneens na de dood van zijn oom Johan wordt Elias van de Berg door de Sint-Paulus-abdij beleend met:

"De rechte helft van een halve houe lands ende nog de wederhelft vandien genaamt Kampshouve, zijnde de voorsz. halve houe voor deezen gesplitst geweest ende nu verder door successie tot een Leen geworden. Ende is de meergenoemde halve houe gelegen tot Zoest"; 7 september 1610. (7)

Johan van den Berg had dit gekocht van Cornelis Gabrielsz, "borger tot Amersfoort".

De eerdere beleningen van de Kampshoeve zijn voor ons onderwerp niet van belang. De latere beleningen zijn (tot 1696) gelijk met die van de Blijendaal.

Elias van de Berg, die na de dood van zijn oom Johan zowel met de Blijendaal als de Kampshoeve was beleend, overleed ca. 1617.

Op 2 augustus 1617 verscheen de Utrechtse notaris Anthonius van Deuticum in het huis van Mr. Balthasar van den Berch, advocaat voor het hof van Utrecht, welke huis gelegen was achter de Sint Pieterskerk te Utrecht. Uit de procuratie die dan wordt opgesteld blijkt dat Balthasar de enige erfgenaam is van zijn broer Johan, in leven Domheer, vermogens dienst testament. Daniel van den Berch, neef van zowel Johan als Balthasar, wordt gemachtigd om namens zijn oom "eed" te doen voor de leenhof van de St. Paulus-abdij voor het leengoed, gelegen te Soest "genaempt Blijendaal ende dien annex".

Op 9 augustus gaat Daniel naar de Stadhouders van de Leenhof, Frederick van Baezen, heer van Coninckxvrij. En hij wordt dan, "ter goeder tijt binnen jaer en dach nae doode van za. Mr. Elias van den Berch, ten behoeve van Mr. Balthasar, zijn oom voornoemd" beleend met:

"Een halven steenen camere en die wederhelfte) met allen haren toebehoren met halff die hofstede ende hoff, genaempt Blijendaal en voorts die helfte van alsulcke timmeringe, bepotinge ende geboqnte als op de selfde hoffstede staet, gelegn tot Soest onderdeijlt, daer den Brenck oostwaerts, Die Costerse Goet westwaerts, die Gaasbeecker steech suijdwaerts ende d'erffgenamen ofte nacomelingen van heer Johan van den Berch voortn. noortwaerts naest gelandt en gelegen sijn."; 9 augustus 1617. (8)

Mr. Balthasar zal in 1634 zijn overleden want na het overlijden van Mr. Balthasar van den Berg, zijn oom wordt met Blijendaal beleend Jonker Hendrik van den Berg; 6 december 1634. (6)

Ruim negen jaar later schijnt Hendrik van den Berg tot verkoop te zijn overgegaan. Voor Blijendaal blijkt dit niet uit het Repertorium, wel voor de Kampshoeve, want Johan Kardoso wordt na opdracht

van Hendrik daarmede beleend; 13 juli 1644. (7)

Blijendaal was toen bijna 40 jaar in leen bezeten door leden van de familie van den Berg.

Hoe de verwantschap was tussen de verschillende ooms en neefs is mij niet geheel duidelijk geworden.

Noten:

- (6) RAU-AKK nr. 505 deel c fol. 371/373
- (7) RAU-AKK nr. 505 deel c fol. 377
- (8) RAU-AKK nr. 505 deel ? fol. 28 vs/29 vs.

De familie Cardoso (1644-1668)

Wij zagen reeds dat Johan Kardoso (Cardoso) in 1644 werd beleend met de Kampshoeve en dat hij waarschijnlijk ook met Blijendaal beleend had moeten worden.

Overigens verkreeg hij nog een leen van de Sint-Paulus-abdij. Na opdracht door Doctor Thimannus Gesselius werd hij beleend met "Een stuk erfs ende goeds met hujs ende hoffstede, strekkende van Zoest-brinck in de Eem toe, gelegen tot Zoest."; 28 juni 1645. (9)

Uit het Oud-archief Soest kennen wij een "Uitsettinghe van twee halve Jaren Huijsgelt", gedateerd 12 juni 1645. (10) Iedere huiseigenaar (of bewoner?) diende een bepaald bedrag huisgeld te betalen. De hoogte van dit bedrag was kennelijk afhankelijk van de grootte van het huis. Onder nr. 49 komt op de lijst voor: Jean Cordozo die 16 gulden moest betalen, hetgeen een hoog bedrag was. Vermoedelijk had dit betrekking op Blijendaal. Een andere bron uit dezelfde tijd bevindt zich in het Archief van het Waterschap Middelwijk. (11) Wij kennen de datering van dit stuk niet exact doch het is waarschijnlijk enkele jaren na 1645 opgesteld. Het betreft hier een opsomming van de landerijen die voortaan gehouden zullen zijn in het onderhoud van de Eemdijk aan de westzijde van de IJselse Heule tot aan de Oude Melm.

Mr. Dirck van Lommetrum, advocaat, dient de onderhouden de Nije Melm en ook achter het huis. Voor vier roeden dijks aan de Nieuwe Melm liggende, beginnende bij de Noordhoek van het land van advocaat van Lommetrum en strekkende tot aan de schutting op de dijk aldaar, zullen worden onderhouden door het "onnumdigh kindt van Evert Keijns Hilhorst ende Sa.r. Jean Cardozo" (?). Daarna komen ter sprake de landerijen beginnend van de Gaesbeeckersteegh aff tot aende Oude Melm toe.

Op 12 november 1668 werd Isaak Cardoso, na de dood van Johan Cardoso, beleend met de Kampshoeve.

Op dezelfde dag wordt hij eveneens beleend met het erf en goed met huis en hofstede van de Brink tot de Eem.

Op 25 november 1668 wordt Isaac dan nog beleend met Blijendaal, na de dood van zijn vader "die daar mede door opdrachte van Jon. Henrik van de Berg had behooren beleend geweest te zijn."

Isaac had geen belangstelling voor deze goederen want op de zelfde dagen (resp. 12 en 25 november 1668) verkoopt hij deze kennelijk, want de abdijs beleent dan Isaac Govertsen de Weth en Jacomijntje Denijs, echtelieden, met deze drie verschillende lenen.

Noten:

- (9) RAU-AKK nr. 550 deel c fol. 323
- (10) RAU-Oud-archief Soest nr. 124
- (11) RAU-Oud-archief Soest nr. 22

Latere leenmannen (1668-ca. 1800)

Omtrent de volgende leenmannen staan ons slechts zeer summiere gegevens ter beschikking.

Isaac Govertsen de Weth heeft (op een voor ons onbekende datum) aan David de Waal verkocht:

- het stuk erf en goed van de Soesterbrink tot in de Eem;
- de Kampshoeve en
- de beide helften van Bleyendaal.

Na het overlijden van David de Waal werd de volgende leenman Mr. Gerard Hamel. Ook hiervan is geen datum bekend.

De administrateur over de boedel van Gerard Hamel draagt bij transport deze goederen over aan Juffrouw Susanna Veselaar: 30 mei 1692.

Susanna wordt er dan weer eens "echt" mee beleend op 9 april 1696 "uit kracht van Transport den 30en Maij 1692 gedaan bij de Administrateur over de boedel van Mr. Gerard Hamel, die na doode van David de Waal, als het recht van Isaac Govertsen de Weth bij koop verkreegen hebbende, alle successivelijk hadden behoorden beleend te zijn geweest." (12)

Hier houdt het Repertorium op de Sint Paulus-lenen op en komt er een periode van ruim een eeuw waarover wij niets weten over de bewoners en/of eigenaren van Bleijendaal.

Omstreeks 1800 blijkt de eigenaar te zijn Jan Pollert, wonende te Roermond.

Op 24 juli 1803 wordt voor Schout en schepenen van Soest een akte verleden, waarbij Jan Pollert de Bleijendaal verkoop aan Antonie Jacob Schutter. (13)

Heupers vermeldt daarbij dat Antonie's ouders reeds in 1801 het landhuis Bleijendaal bewoonden.

Noten:

- (12) RAU-AKK nr. 505 deel c fol. 323, 371, 373 en 377.
- (13) E. Heupers, De Maires van Soest, in Jaarboek Oud Utrecht 1963 blz. 114/122.

De families Schutter, Schuijt en Snouckaert (ca. 1800-1853)

De familie Schutter welke sinds ca. 1800 op Bleyendaal woonde was een geslacht van predikanten en militairen. (1)

De vader van Antonie was Everard of Evert Cornelis Schutter, gedoopt te Doesburg op 25 maart 1736. Hij behoorde tot de aanzienlijke militaire stand. Hij was adjudant in het 1e bataljon van het regiment van Oyen; kapitein en ridder der Orde van Militaire Verdiensten van Frankrijk (onder koning Lodewijk XVI) en kapiteint bij het regiment van Hardebroek (1786).

Evert trouwde te Zutphen op 21 oktober 1764 met Isabella Margaretha Elisabeth Soltkast. Over haar familie is niets bekend; zelfs haar nationaliteit schijnt niet vast te staan. Evert is (volgens Heupers) op 25 mei 1801 op het huis Bleyendaal overleden.

Het echtpaar kreeg acht kinderen, vier zoons en vier dochters. Over de zoon Antonie straks meer. Een andere zoon was Arnold Gerard Soltkast van Schutter, die luitenant-generaal is geweest in het Pruisische leger. Hij was kennelijk in het bezit van familiepapieren waaruit hij het recht op een adellijke titel kon bewijzen.

De familie zou oorspronkelijk Fabritius hebben geheten doch gezien het feit dat een der voorvaderen ca. 1400 bij het boogschieten prijswinnaar was geworden zou de familie de naam Schutter zijn gaan voeren.

Arnold is getrouwd geweest met de weduwe van ene Wolff. Dat huwelijk bleef kinderloos. De kinderen uit het eerste huwelijk van deze dame zijn zich later "Wolff van Schütter" gaan noemen.

Antonie Jacob Schutter (in officiële stukken ook genaamd Antoine Jacques) werd geboren in Zutphen op 3 mei 1770. Hij is ruim 30 jaar militair geweest en wel achtereenvolgens:

- cadet en vaandrig in Staatse dienst tot oktober 1787;
- 1e luitenant in dienst van de Franse koning Lodewijk XVI, tot augustus 1792;
- volontair in het leger van de Franse prinsen tot aan de reductie van die armee in 1792;
- volontair in Staatse dienst bij de jagers van Béon; febr. 1793;
- in dienst bij de huzaren van Timmerman; 17 september 1793 en daar cornet; 22 februari 1794 en afgegaan met demissie; 16 juli 1795.
- Door koning Lodewijk Napoleon tot 1e luitenant bij het corps gendarmes aangesteld, doch kort daarna weer buiten dienst.

Hier eindigde zijn militaire loopbaan.

In 1810 is hij aangesteld tot "Maire" van Soest. Over zijn activiteiten in deze functie zal hier niet nader worden ingegaan. Daartoe doet zich nog wel een andere gelegenheid voor.

Antonie trouwde op 5 september 1795 met Jacoba Schuijt, geboren te Amsterdam op 7 december 1767 als dochter van Albert Schuijt en Johanna Cornelia Gheel van Spanbroek.

Zoals wij reeds zagen kocht Antonie in 1803 de Bleyendaal en heeft daar, samen met zijn echtgenote, gewoond.

Zij verhuren in 1803 de hofstede Blijendaal en 4½ morgen land op de Eng aan Willem Jorisse Kok en Elisabeth Hendrikse voor f 380.20 en 12 schepel Soester knollen per jaar. De huurders waren verplicht ten alle tijden "aen de plaets Blijendaal" room en melk te bezorgen zonder iets anders dan ordentelijke betaling daarvoor te ontvangen.

In 1810 werd opgemaakt een "Staat van Opneming der Landerijen". (2) Volgens deze staat bezat Anthony Jacob Schutter toen:

65 weiland 2 percelen	groot 8	morgen en 212 roeden
66 bouwland	4	140
368 buijtenplaats	2	181
369 bouwland	1	93
395 bouwland	4	229
406 bouwland	0	272 (in 1810 gekocht!)
407 bouwland	0	493
435 bouwland	0	88
567 bouwland	1	224

Antonie is op huize Blijendaal (dat toen huisnummer 174 droeg!) overleden op 16 januari 1814 in de leeftijd van 44 jaar. Hij liet geen kinderen na.

Zijn weduwe hertrouwde op 11 mei 1814 met Hendrik Philip baron Snouckaert van Schauburg. (3)

Dit echtpaar heeft Bleijendaal nog vele jaren bewoond en zijn daar beiden overleden. Hendrik op 12 november 1844 en Jacoba op 23 december 1853.

Na het overlijden van Jacoba Schuijt, weduwe van achtereenvolgens Antonie Schutter en Hendrik Philip Snouckaert van Schauburg, werd Bleijendaal in de publieke verkoping gebracht.

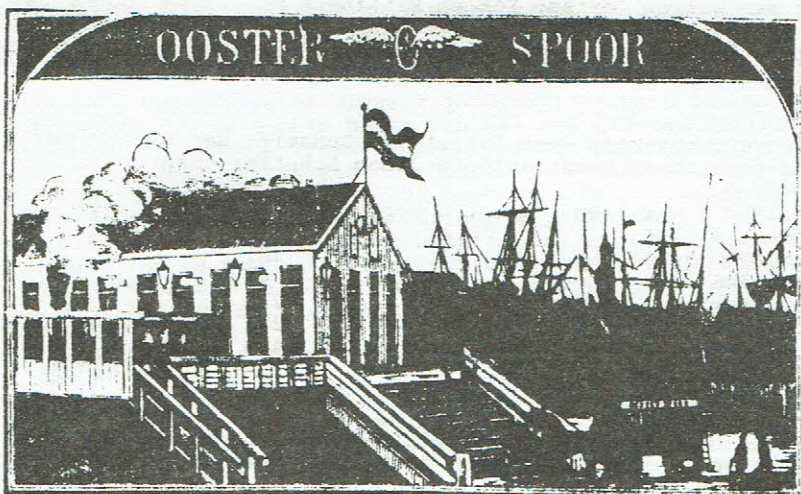
De koper was Frans Pieter Muysken, makelaar te Amsterdam, die reeds eigenaar was van de buitenplaats Middelwijk aan het kerkpad.

Het wordt dan als volgt beschreven:

"Een zeer aangenaam gelegen buitenverblijf, genaam Bleyendaal, met deszelfs kapitaal en wel doortimmerd Heeren huizinge, ruim koets-huis, paardenstalling, broeyery, moestuinen, koepel en in Engelschen smaak aangelegde en met uitmunten opgaand geboomte en fijn bloem-hout beplante wandelplaats, alles staande en gelegen op het fraaie gedeelte van de Gemeente Soest aan den Brinkweg ..."

In de loop der daaropvolgende jaren werd het huis afgebroken, de bomen omgehakt en geheel herschapen in bouwland. Niets in de buurt waar het oude herenhuis heeft gestaan herinnert aan dit huis. De herinnering er aan leeft zelfs niet meer bij de oude bevolking, zo volkomen is het geliquideerd.

In het winternummer 1982/83 - 3e jrg. nr. 3 - heeft de heer P.J. van den Breemer onder de titel "Op zoek naar het huis Bleijendaal" reeds een goed overzicht gegeven van het wel en wee van "Bleijendaal". Hierdoor geïnspireerd ben ik ook nog eens met de pen gaan "graven". Voor zover mijn onafhankelijk van hem verzamelde gegevens het door Peter van den Breemer geschreven artikel niet overlappen, kunnen mijn bevindingen wellicht een aanzet vormen voor anderen om "Bleijendaal" opnieuw in de belangstelling te brengen.

DE NACHTWACHT.

't Stationsgebouw van 't OOSTERSPOOR,
Stelt U, in prent, de Nachtwacht voor,
Geachte Stadgenooten!
Want, op den eersten dag van 't jaar,
Doet U die aanblik goed voorwaar,
Om 'tgeen U werd ontloten!

Die Spoorweg toch voerde U, tevreên,
Voor weinig geld, naar 't Gooiland heen,
En sebonk U blijde dagen!
De Nachtwacht dus, nit vol genoeë,
Wenscht: dat ge ook niets dan **GOEDS** ontmoet
In 't jaar dat thans kwam dagen!

Amsterdam, 1 Januari 1875.

Met deze prent wenste de Amsterdamse Nachtwacht op nieuwjaar 1875 de bevolking van de stad alle goeds voor het zojuist begonnen jaar. Het tweede couplet van het gedicht zouden wij voor u als volgt willen vertalen:

"Die spoorweg moge U voeren, heel tevreeën,
 "zonder stakingen overal heen,
 "U overal te brengen stipt op tijd!
 "De redactie dus, uit vol gemoed,
 "Wenst: dat U ook niets dan GOEDS ontmoet
 "In 't jaar dat U thans verbeidt.

Het origineel van deze nieuwjaarsprent berust in de verzameling van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. Op deze prent staan de wapens afgebeeld van de gemeenten die aan deze spoorweg gelegen zijn.

WIE WEET WAT WIJ WILLEN WETEN?

In november 1833 heeft een uitslaande brand aan de Teutsteeg vijf huizen in de as gelegd; een gebeurtenis, die zeker in die dagen in wijde omtrek de aandacht zal hebben getrokken.

Kan iemand ons vertellen in welke courant dit bericht over de brand heeft gestaan, resp. welke courant honderd vijftig jaar geleden in Soest werd gelezen?
 Gaarne uw reactie aan de redactie.

ENIGE GEGEVENS OVER DE FAMILIE DE WIJS

door Jo G. Hilhorst

Onder het hoofd: "Aan de Abdije tinsplichtigen in der mealscap" komen voor o.a. Peter Goeden Wisen soen en Evert Jans Wisen soen.
 RAU KK+K 387 fol. 271, plm. 1420-1422

Goyert Jacobs en Aernt Everts zijn neef (oomzegger) delen samen de goederen van Jacob Goedens resp. hun vader en grootvader na zijn overlijden, o.a.: 3½ vierdel veens after den eng, des is een vierdel uut Jacob Fijen Hoeve en die andere 2½ vierdel uut Willams van Hamelenberge Hoeve.

Noot in de margine: "In dese 3½ vierdel voirsr veens after den eng, "zij die helft daerof, heeft nu Henrickgen Jan die Wijssen dochter".
 RAU KK+K 505³, fol. 167 Dinsdag na St. Magrietendach 1460.

Henrickge, die Aernt Everts vrouw was, verzocht diverse goederen na de dood van haar man afkomstig van zijn broer Lubbert en die Aernt Everts gemaakt had op zijn en haar zoon Evert. Het werd Evert Aernt Everts als erfleen gegeven.
 RAU KK+K 505³ fol. 208 29/11-1473.

Stichting tot herbouw van de stelling-korenmolens: DE 'WINDHOND'

SECRETARIAAT: Birkstraat 106, 3768 HL
Soest.-

REDACTIE VAN: VAN ZOYS TOT SOEST
NASSAUPLANTSOEN 10 ,
SOEST.-

Postgirorekening: 4403522
Bank: Rabobank Soest,
Rek.nr: 35.99.40.277
Postgirorek. Rabobank:
212775

SOEST.20 November 1983

Geachte redactie,

Een aantal onjuistheden in de bijdrage van de Hr. Elsman in Uw tijdschrift over "Verdwenen molens van Soest" geeft ons aanleiding tot enkele aantekeningen, welke meerendeels zijn ontleend aan het manuscript van het door de Stichting uit te geven boekje over "De Windhond".

- = Genoemde bijdrage wekt de indruk als zou Soest slechts twee molens hebben gekend. Behalve "De Vlijt" en "De Windhond" heeft er op het landgoed Pijnenburg, ter hoogte van het "Keienhuisje" een molen gestaan. Zo ook in de Birkt en ergens langs de Praamgracht. Laatstgenoemde molens verdwenen echter lang vóór de laatste eeuwwisseling;
- = "De Windhond" dateert niet van 1739, doch van 1737 ;
- = De naam van de laatste eigenaar van "De Windhond" luidde: Johannes Baptist Mulders. Deze was echter niet de eigenaar, doch de zoon van de eigenaar van "De Vlijt", A.J. Mulders. J.B. Mulders verkreeg het eigendomsrecht over "De Windhond" op 3 januari 1920, op welk moment zijn vader nog in leven was en derhalve eigenaar van "De Vlijt". Na diens dood zal J.B.M. ongetwijfeld door vererving (mede-) eigenaar zijn geworden van "De Vlijt";
- = "De Windhond" lag in feite reeds eerder stil dan 1924. Waarschijnlijk reeds vóór 1920. A.J. Mulders draaide nog een enkele keer op windkracht met "De Windhond" en was er dan trots op dat er op de brandstof (waarmee "De Vlijt" in gang werd gehouden) was bespaard;
- = Van gemeentelijke zijde (en ook van particuliere zijde) was er wel degelijk belangstelling voor het behoud van "De Windhond". Echter, de geldmiddelen ontbraken de gemeente. Niet zozeer de

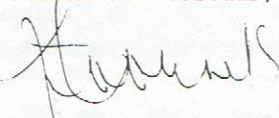
kosten van aankoop (de Hr. Mulders vroeg f 5000.-) doch de kosten van herstel en later onderhoud, die - zelfs in die tijd een veelvoud van de aankoopkosten zouden gaan bedragen. En dat geld wàs er gewoon niet;

- = De molen "De Vlijt" is inderdaad een aantal jaren een uitkijktoren geweest. De naam werd toen veranderd in "De Belfédère". Toen de restanten van "De Vlijt" verder vervielen en gevaar voor de bezoekers ging opleveren, was de volgende bestemming: duiventil. Dat was tevens de eindbestemming in 1952;
- = Een datum van afbraak van "De Windhond" is uiteraard niet te geven, aangezien die afbraak geruime tijd in beslag nam. Vast staat in ieder geval dat J.B. Mulders in januari 1930 aan Henk Jekel, sloper van bouwwerken en wonende in de molenaarswoning Molenstraat 71, opdracht gaf tot sloop. Een sloopvergunning werd niet door de gemeente afgegeven en was ook niet vereist. Aanmelding van het voornemen tot sloop was voldoende. Laatstgenoemde Jekel vestigde zich korte tijd later in Amersfoort. In februari van dat jaar werd met de sloop begonnen. Echter vóór de afbraak had Mulders alle bruikbare onderdelen er al uitgehaald en naar "de Vlijt" overgebracht op de gietijzeren as na. Na veel krachtsinspanning werd ook deze losgemaakt van "De Windhond", waarna men hem van boven naar beneden liet vallen, een spoor van vuur nalatend op de romp van "De Windhond". Met een Malle Jan werd de as naar "De Vlijt" overgebracht. De thans nog in leven- en 98 jaar oud zijnde Hr. Wassenaar en zijn maat Aard van der Horst hebben "De Windhond" gesloopt. De stenen van de molen werden gebruikt voor verbouwing en/of uitbreiding van het reeds lang verdwenen hotel "Eemland" aan de van Weede-straat te Soestdijk.

Indien U daaraan behoefte zoudt hebben, kunnen bovenstaande gegevens onder bronvermelding in Uw tijdschrift worden opgenomen.

U gaarne succes toewensend en met vriendelijke groet,

Namens het bestuur,

J.H. van Doorne.

Voorz.-

WETHOUDER KAREL LODEESEN (1867-1941)

Inleiding

Een van de taken welke de werkgroep Genealogie zich heeft gesteld, doch nog niet tot uitvoering gebracht, is het leveren van biografische en genealogische bijzonderheden over prominente bewoners van Soest.

Van de familie Van Tricht uit Eindhoven (lid van onze vereniging) ontving de redactie gegevens van de familie Lodeesen, waartoe ook behoort Karel Lodeesen, in de jaren dertig wethouder van Soest. De betreffende gegevens zijn indertijd opgesteld door de heer Carl Huisken.

De familie Lodeesen heeft verschillende makelaars in effecten (de firma Lodeesen en Huisken) voortgebracht. Van deze firma is een gedenkboek uitgegeven dat wij graag in onze verenigingsbibliotheek zouden willen opnemen.

Aangezien de meeste leden van deze familie geen bewijsbare contacten met Soest hebben gehad heeft ondergetekende uit de betreffende gegevens een eerste aanzet van een kwartierstaat gemaakt van deze wethouder.

Hieruit blijkt dat zijn grootvader en een van diens dochters te Soest zijn begraven. Wellicht hebben zij er ook gewoond.

Met deze bijdrage hopen wij een begin te hebben gemaakt met het uit de vergetelheid halen van vooraanstaande of anderszins memorabele bewoners van Soest, waarbij wij de hulp van onze lezers inroepen.

Kwartierstaat Karel Lodeesen

1. Karel Lodeesen,
geb. Amsterdam 1 mei 1867; ovl. Baarn 27 juli 1941
bgr. Soest, Algemene Begraafplaats
geh. Muiden/Muiderberg ca. 1890
Elisabeth Dolman (weduwe van Klaas Keijer)
geb. Muiderberg 13 maart 1858

Karel Lodeesen staat afgebeeld op blz. 58 van het boekje "Kent U ze nog de Soesternaren?"
Gedurende 40 jaar is hij voorzitter geweest van de Binnendijkse, Overscheensche, Berger- en Meentpolder te Muiden en Muiderberg. Onder zijn leiding werd een windpoldermolen vervangen door een stoomgemaal en later door een elektrisch dieselgemaal.
Behalve wethouder van Soest was hij Commissaris van de Centrale Landbouw Onderlinge. Hij was Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Vermoedelijk was hij de laatste mannelijke telg van zijn geslacht.

Uit zijn huwelijk met Elisabeth Dolman werd geboren:

- Johanna Gesina Lodeesen
geb. Muiderberg 24 januari 1892, ovl. Soest 12 nov. 1976
geh. met Marinus de Bruin

Uit het eerste huwelijk van Elisabeth is bekend:

- Klasina Elisabeth Keijer
geb. Muiderberg 2 okt. 1888, ovl. Soest 5 jan. 1972
geh. met Bartus Strumpel

Een dochter van het echtpaar Strumpel-Keijer is gehuwd met de heer C. van Tricht, door wiens toedoen deze gegevens u konden bereiken, waarvoor onze hartelijke dank.

Ouders

2. Willem Adriaan Lodeesen,
geb. A'dam 21 april 1827; ovl. A'dam 27 januari 1873
geh. Amsterdam 24 februari 1853
3. Johanna Geziena Wedel,
geb. A'dam 18 juli 1830; ovl. A'dam 9 november 1901

Grootouders

4. Johan David Lodeesen (zoon van Carl Lodeesen en Sandryna Antonia Korte),
geb. A'dam 4 maart 1791; ovl. Soest 1 augustus 1873
bgr. Kerkhof van de Ned. Herv. Kerk te Soest
(aan de voet van de toren)
geh. Amsterdam 14 mei 1817
5. Johanna Cornelia van Lent

Uit het huwelijk van Johan David Lodeesen en Johanna Cornelia van Lent zijn tien kinderen bekend. Behalve het (hiervoor onder 2 vermelde) zevende kind kan ook enige aandacht worden besteed aan het tweede kind, de dochter Maria. Zij werd te Soest begraven in het graf van haar vader.

Ds. J. Bos vermeldt in zijn manuscript bij de beschrijving van de begraafplaats van de Hervormde Kerk te Soest:

- "5. zerk, waarin gebeiteld eene lier, en dit opschrift:
Johannes David Lodeesen, ovl. 1 Augustus 1873.
Maria Lodeesen, weduwe Gillis Grevinck, geb. 6 September 1819;
ovl. 1 mei 1893."

Een zoon van Maria, kolonel Johan L. Lodeesen Grevinck, is ca. 1928 vertrokken naar Michigan in de USA.
Door de naam Lodeesen aan die van zijn vader toe te voegen werd deze naam wellicht voor uitsterven behoed.

Namens de Werkgroep Genealogie
bewerkt door G. Staalenhoef

BLEYENDAAL?

door Jo G. Hilhorst

Naar aanleiding van de mededelingen in ons tijdschrift nummer 2 - herfst 1983 - door de heer G. Staalenhoef hoop ik een steentje te kunnen bijdragen.

"Op desen dach (woensdag na. St. Katharina) na den eten reedt mijn heer (de bisschop) tot Zoes (om) daer recht te houden opt huys tot Zoes".

(Dr. P.J. Vermeulen, Bisschoppelijke Rekening van 1377/1378, pag. 295)

"... Doe mijn heer tot Zoes riden soude, doe reedt ie voor mit een deel ghesins (een deel van de huisgenoten) tot Zoes ende dede dat huys tot Zoes bereyden (gereed maken) teghen dat mijn heer daer come soude".

(idem pag. 353)

"Item mijns heren heinsct (hengst) bleef tot Zoes tot heren Peters papen" (dit was de pastoor Peter van der Tanghe)

(idem pag. 355)

De vraag is of bovengenoemd huis Hamelenbergh is of Bleijendaal. Ik voel het meest voor Bleijendaal, omdat op Hamelenbergh toen de familie Boechout woonde, zich noemende Hamelenberg.

"Item van der roden-coeren tienden van Zoes verkoft ic een deel after dat huys tot Zoes ende dat coft Jan van der Goude om 4½ D
"Item die andere coerentiende after datselfde huys coft Jan Wenke om 8 D".

(Rekeningen van het Bisdom 1378/1573, deel I eerste stuk 1378/1379).

"Dit is dat afterstal in Eemlant van den tienden. In den iersten Jan van der Goude van der tienden after dat huis tot Zoes, dat tsheren van Apcoude is 3 sch.

"Item Jan Wenke van derselve tienden after dat huys tot Zoes 5 sch 4 pl."

(idem blz. 228)

In dit geval geef ik de voorkeur aan Hamelenberg. Deze tienden werden waarschijnlijk geheven van het koren dat geoogst was op de grond achter Hamelenberg.

Gherijt Zoes droeg op:

- 1e. Een hofstede met een steenen Camer en met een stuk landt roerende uit Grietkens hoeve boven naest ghelant die Gemeene Wech, beneden Gijsbrecht van Hezes erfgen.
- 2e. Een hofstede, zuiden die Gemeene Wech, en noorden Jan Camps hofstede
(de belending lijkt mij niet juist).

Hij ontving het terug als erfleen met de bepaling, dat het zou erven op zijn zoon Jan Zoes. Onder deze "akte" staat:
"Die helfte hierof heeft Henrick de Beer te leen en die heeft Jutgen de Beer zijn suster".

RAU KK+K 505³ fol. 120 maandag na Kerstmis 1422.

"Op ootmoedige bede van Henrick de Beer hebben wij Henrick verleent een half stenen Camer met half die hofstede ende hoff en voorts die helfte van alle sulke tymmeringe als op die voorscr hofstede staat gelegen tot Zoes onderdeylt mit Jutgen de Beer de suster van Henrick die de wederhelft ontvangt, westw. de kerk van Zoest daer nu ter tijd heer Goedert op woont noortw. rutger Jacop Tymans, oostw. Wouter Aes soen erfgen. zuidw. die Gemeene Wech" enz.
 "Jutgen de Beer gelijken brief op die ander helfte van die stenen Camer" enz. "als Henrick de Beer hoir brueder heeft hierboven naest bescr".

In de margine staat: "Jutgen voirsr. heeft gemaakt die naehant (erfgenaam)" Gijsbert de Beer ... infra fol. 80" (125 nieuw).

RAU KK+K 505⁴ fol. 106^V 1-12-1496.

Jutgen Rutgers de Beer maakt haar broer Ghijsbert de Beer tot haar leenvolger van de helft van de stenen camer met de helft van de hofstede en van de hoff indien zij zonder kinderen zou sterven.
 RAU KK+K 505⁴ fol. 125 30/4-1501

Noot eronder: "Gijsbert voirsr. heeft zijn hant opgedragen" fol. 132 nieuw 177.

Jutte de Beer met haar man Albert Gijsberth Caar draagt op ten gunste van Willem van Dorssen de halve stenen kamer met al haar toebehoren met half de hofstede en voorts met alle getimmerde als op die hofstede staat en welke andere helft Hendrik de Beer haar broer tegelijk met haar gekregen heeft.
 RAU KK+K 505⁴ fol. 182 21/8-1507

Hendrick de Beer droeg op een half stenen Camer met half de hofstede enz. onderdeeld met Willem van Dorssen westw. de kerk van Soest zuidw. die Gemeenen Wech; noordw. Rutger Jacob Tijmans; oostw. Wouter Aesens erfgen. Dit werd gegeven Willem van Dorssen.
 Noot eronder: "Nu wilhelmina Willem van Dorssen dr".
 RAU KK+K 505⁴ fol. 145/145^V 14-4-1509

De stenen Camer was nu in één hand. Daar Willem van Dorssen van plan was aan zijn twee natuurlijke dochters elk een halve stenen camer te geven, liet hij de beide leenbrieven niet vervangen door één leenbrief.

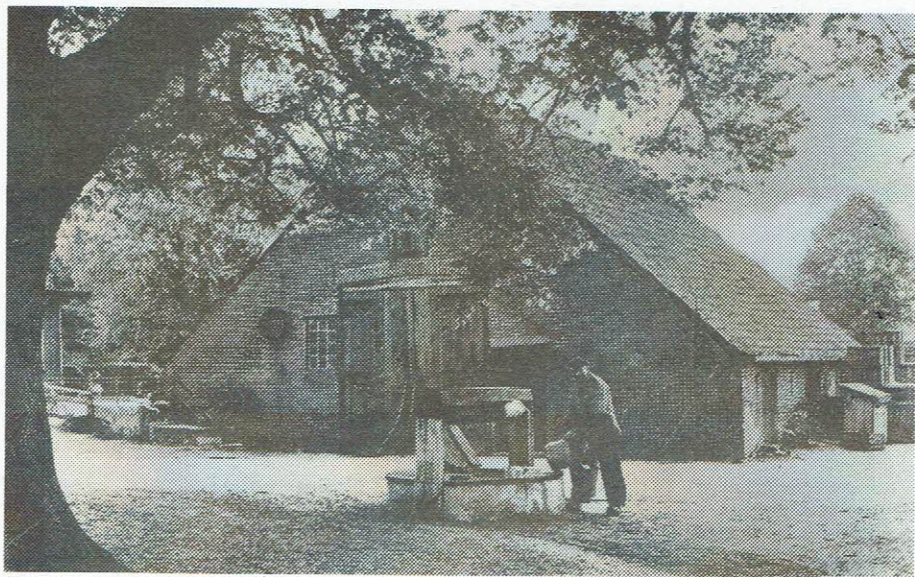
"Anna Willem van Dorssen natuurlijke dochter verzocht binnen jaar en dach na dode Willem van Dorssen haar vader o.a. een half stenen camer met half die hofstede en hoff en voirt die helfte van alzulke tymmeringen als op die hofstede staat gelegen tot Zoes onderdeylt dair die costers woning van Zoest westw., die gemijenen stege zuidw. Gijsbert Meijns oestw. en Peter Huberts (Hilhorst) mit Toenis Aernts (?) erfgen noordw. naast gelegen zijn, van welke stenen camer, hofstede ende hoff mit z'n getimmerde voirsr., Wilhelmina suster van Anna voirsr., die rechte wederhelfte op hyden date van dezen van ons en onzen Abdijen te leen ontvangen heeft. Alzoe als Willem van Dorssen haer van die voirsr. helfte van de stenen camer, hofstede ende hoff mitten getimmerde voirsr. van onsen Abdijen te leen te houden plach".
 Daarna volgt dat een en ander in een testament is bepaald; wie dit testament eigenhandig ondertekend hebben en wie de notaris was.
 RAU KK+K 505⁵ fol. 335/335^V 31-10-1554.

Wilhelmina Willem van Dorssens - natuurlijke dochter - kreeg een volkomen gelijke brief. Noot onder deze brief: "Die leengoederen in de voirschr. twee leenbrieven gespecificeerd heeft nu te leen ontvangen bij transport Evert die Wijs infra fol. 507".
RAU KK+K 505^s fol. 335^v/336 31-10-1554.

"Anna zalige Willam van Dorssen natuurlijke dochter droeg op met de "handen van Philip Hermans van Ravenswaaij (?) hoir man ende wette-licken momber een halff steenen camer met alle hair toebehoren" enz. "gelegen te Zoes onderdeeld (zelfde belending)
"wij verlijden, verlenen dit Evert die Wijse als een onsterfelijk "Erfleen".
RAU KK+K 505^s fol. 507^v 7-4-1565.

Wilhelmina deed als Anna met de handen van haar man Jacob Gijsberts van der Eem.
RAU KK+K 505^s fol. 507^v/508 7/4-1565.

Het is mij niet gelukt de overdrachten te vinden in de periode 1422-1496.
Desondanks vormt het een geheel.

Moerbessenberg te Soesterberg.

BOEKENPLANK

"Klokkenkunst te Utrecht tot 1700", door dr. Dick van den Hull, deel 8 in de Stichtse Historische Reeks van uitgeverij De Walburg Pers te Zutphen, 352 pagina's, rijk geïllustreerd. Gebonden, prijs f 39,50.

Eén van de uitgeverijen die zich voor geschiedenis inzet door de uitgave van historische boeken, is de Walburg Pers te Zutphen. Wie de fondslijst van deze uitgever ziet, komt onder de indruk van de toch wel grote hoeveelheid boeken, die in de loop der jaren op het gebied van plaatselijke, regionale of landelijke geschiedenis zijn uitgegeven. Mensen, die zich in die vele facetten van onze rijke historie willen verdiepen, zullen veel in het fonds van De Walburg Pers kunnen vinden. Ook amateur-genealogen worden rijkelijk van materiaal voorzien.

Een voorbeeld is de kortgeleden verschenen uitgave: "Klokkenkunst te Utrecht tot 1700", een uitvoerig standaardwerk van dr. Dick van den Hull, die in meer dan 350 bladzijden de geschiedenis van de klokkenkunst in Utrecht beschrijft. Naast veel wetenswaardigheden over de aard van de klokken, de kerken en kloosters waar Utrechtse klokken een plaats kregen, hoe en waarom de klokken werden geluid, de centrale rol van de beiaard en het beiaardspel, beschrijft Van den Hull ook de geschiedenis van illustere Utrechtse klokkengietersgeslachten. Het boek wordt afgesloten met een groot aantal bijlagen met de namen van beiaardiers, terwijl ook genealogieën, lijsten van luid- en speelklokken en een aantal bijzondere archivalia uit archieven van in en buiten Utrecht zijn opgenomen. En voor hem die alles nog een rustig na wil trekken, details wil weten, is het boek van erg veel voetnoten voorzien. Kortom: een erg volledig boek voor de echte liefhebbers van zowel beiaards- en klokkengietersgeschiedenis als van genealogische onderzoekingen op dit specifieke terrein.

Mededelingen van het bestuur - december 1983.

Contributie 1983: Bijna alle leden betaalden hun contributie 1983, een enkeling echter nog niet, of niet geheel. Alleen zij vinden ingesloten nog een herinnering. Gaarne Uw medewerking.

Contributie 1984: De acceptgirokaart voor contributie 1984 zal bij het maartnummer van "Van Zoys tot Soest" worden ingesloten.

Voor Uw agenda:

Fototentoonstelling: Bezoek met de Kerst- en Nieuwjaarsdagen de fototentoonstelling die Stichting Oud Soest heeft ingericht in de Oudheidkamer. Onderwerpen: "Het Hart" en "Het 900-jarig bestaan van Soest gevierd in 1929". De tentoonstelling is maar tijdelijk, en het is de moeite waard om de prachtige foto's uit het archief van Gemeente Soest en het Prentencabinet te bezichtigen. Geopend zaterdag en zondag van 13 tot 17 uur. 1ste Kerstdag gesloten.

Werkgroep Genéalogie: De volgende bijeenkomst is vastgesteld op dinsdag 24 januari, in de Oudheidkamer. Aanvang 8 uur 's avonds.

Jaarvergadering van de Hist. Ver. Soest. Zal worden gehouden op maandag 13 febr. a.s. U ontvangt nog een uitnodiging. Spreker is de Heer J.W. van Tent van het R O B over het onderwerp: "Het ontstaan van Eemland".

De Historische Vereniging heeft in de Oudheidkamer een kleine bibliotheek. In hoofdzaak boeken over archéologie-geschiedenis- bekende historische figuren- boeken over Soest- musea- toeristische plekjes- folklore- land- en volkenkunde en algemene onderwerpen. Hebt U interesse, neem dan contact op met de secretaris, voor het maken van een afspraak.

Krantenknipsels: Het aanbod van recente berichten, maar vooral van oude krantenberichten over de geschiedenis van Soest en omgeving is zeer groot. Al deze berichten moesten eigenlijk worden geknipt en netjes worden gerubriceerd. Een werk van geduld en precisie. Wie zou dit als "thuiswerk" op zich willen nemen?

Wij wensen alle leden en lezers een prettige jaarwisseling en een gelukkig nieuwjaar.